

*Ducis Cli
uēsis aduē
sus in Gal.*

rem attulit miseris hominibus. Verūtamen eius executio plena in aliud tempus dilata fuit. Dum hæc Ratisbonæ geruntur, Guilielmus princeps Cliuensis, quum implacatum haberet Cæsarem ob Geldriæ possessionem, clam in Galliam proficiscitur. Quò cum venisset sub exitum Aprilis, Rex non secus atque filium parens complexus est. ac tum coeptum est agi de eius cōiugio cum Ioanna, Regis è Margarita sorore, Regina Nauarræ, nepte, circiter vndecim annorum puella, longè omnium totius Gallie ditissima, & forma cum primis elegantia, & optimis formata moribus. Itaque sub Idus Iunii mensis peraguntur nuptiæ. Aliquot pòst diebus, domum Cliuensis rediit, in Gallias relicta coniuge sponsa, quam apud se remanere mater voluit, donec esset tēpestiua viro. Priusquam in Galliam veniret Cliuēsis, Amiralium, de quo supra diximus, Rex liberari, domumque proficisci, Maio deinde mense iubet ad se venire, & perhumaniter acceptū, pristinæ dignitati restituit, & tāquā ab inferis in lucem reuocauit: & nouo profus ac p̄pmodū inaudito exēplo, sententiā à lectis simis latā & summis quidē iudicib⁹, irritā fecit: partī odio Cōnestablii, vt creditur, partim intercessione Stāpianę domingę, q̄ recenti fuit Amiralio cōiuncta necessitudine p̄ affinitatē.

*Amiralii
restitutio.*

*Acta collo
quiū Ratis
bonæ.*

LIBER XIII.

SVb finem Aprilis inchoatū fuit colloquiū. Eccius autem erat impatiens atque moro-

sus nam & librum fastidiebat, & socios collegas minimè probabat: & aliquantò post in febrem incidit, ita quidem vt interesse non posset. adibant eum tamen focii, de quæ rebus omnibus conferebant. Exhibiti vero libri loca quædam de cõmuni consensu per colloquium fuerunt emendata, de quibusdam conueniri non potuit, de Ecclesia eiusque potestate, de Sacramento corporis & sanguinis Christi, de peccatorum enumeratione, de satisfactione, de vnitæte & ordine Ministrorum Ecclesiæ, de Sanctis, de Missa, de vsu integri Sacramenti, de cœlibatu. Redditi itaq; Cæsari fuit liber, sic vt erat emendatus. Cæsar & studium illorum laudat, & gratum habet: & si fortè res deinceps ita poscat, vt consimilem diligentiam atque voluntatem adferant, hortatur. Octaua deinde Iunii die in consessu Principũ & ordinum refert, quid actum, & quousq; sit facta progressio: collocutores egisse rem diligenter, & conciliaisse multa, nec illa quidem leuia, doctrinæ capita. De cæteris verò, quæ nondũ conciliata sint, Protestantium theologos, quid sentiant, aperuisse. Post vtrunque scriptum illis exhibet, & vt quamprimũ deliberent, mentemque suam in vtroque demonstrant, ad hæc vt despiciant quomodo status reipublicæ, tam ciuilibus quàm Ecclesiasticis emendari debeat, petit. Senatus Principum magna sui parte constat ex Episco-

pis. Itaque vicit eorum numerus, qui & librū à Cæsare propositum, & actionem omnem colloquii reiciebant. Quum autem Electores & alii nonnulli Principes non assentirentur, conceptum fuit aliud scriptum, & oblatum Cæsari: quem in eo monent, vt tanquam aduocatus & defensor ecclesiæ, rem omnem cum legato Pontificio communicet, Facit id Cæsar: & vt reipublicæ status, imprimis autem ecclesiæ reformetur, instat. Legatus ad ea respondet, sibi videri consultum, ne de cæteris rebus omnibus quicquam decernatur amplius: verum vt ad Pontificem omnis referatur actio, qui sanè per Cõcilium publicum, vel quantuis aliam rationem temporis accommodatam, sit facturus in hac cõtroversia, quod toti reipublicæ, cum primis autem Germaniæ, proffit. Deinde, quò reformationis etiam videretur cupidus, Episcopos omnes ad se domum euocat, & ita se comparent hortatur, ne vel minimam suspicionem ambitionis præbeant, vt omnem luxum & quicquid omnino mali sit exempli defugiant, vt habitent in locis frequentioribus, & prouideant, ne morbus ille, qui iam per Germaniam grassatur, sensim obrepat. Vtile quoque fore dicit, si quibus in locis Episcopi non habitant, ipsi fideles habeant ibi ministros & emissarios, è quibus omnia cognoscant: & si fortè satanas alicubi conetur irrumperere, mox illi resistent & occurrant. Operam
etiam

Ad Calendas
Græcas
vide-
licet.

etiam dandam, vt in linguis & bonis artibus rectè iuuentus erudiatur. quà quidem in re Protestantes nihil prætermittant diligentia. Nam in hoc esse totos, vt suis in gymnasijs vi-ri doceant, eruditione præstātes: atque ita fieri, vt adolescentes plærique omnes ad ipsos concurrant, imprimis autem genere nobiles, qui cum literis vnà religionem etiam illorum imbibant, eaque corrupti, cæteros deinde contagione sua lædant & contaminent. Theologi Protestantium, vbi hanc Cõtarenì orationem scripto comprehensam legerunt, iniuriam sibi fieri docent: & propter eruditionem hominis, longè meliora sibi de illo promississe dicunt. Principes Electores ad ea quæ Cæsar consuluerat, respondent, vt quæ conciliata sunt ad Cõcilij tempus vsque recipiantur, placere sibi dicunt. Protestantes verò Cæsarem orant, vt definita iam doctrinæ capita, fanciat & doceri iubeat. sic enim magis atque magis patefactum iri veritatem. Cæteri postea Principes, in quibus facillè primum locum obtinebāt Episcopi, & his adiuncti Bauari fratres, & Henricus Brunsvicensis, quid ipsorum sit consilij Cæsari separatim ostendunt: non sibi licere assentiri, vt vlla fiat mutatio religionis atque rituum, qui tot seculis valuerunt. Cæsar auditis omnium sententijs iterum proponit: & ordine commemoratis omnibus, quia diffiniri causa non possit, & verò præsens immineat

à Turca periculum non vno loco, multumque iam tempus elapsum sit, actionem ad Concilium velle se referre dicit: & à Protestantibus petit, vt interim nihil tentent præter ea quæ sint à theologis conciliata. Deinde monet Episcopos & proceres Ecclesiasticos, vt rationem ineant, quibus Ecclesiam quisque suam reforment, quò videlicet aditus fiat ad publicam emendationem. Gallia Rex hoc durante conuentu, Cæsarem Fregosum Genuatem, Antonium Rinconem Hispanum, exulem, mittit ad Turcarum Cæsarem. Hi quum Padum nauigarent, ituri Venetias, capti sunt & trucidati, sub Calendas Iulii mensis. Ea res maximi belli causam postea dedit. Per legatum suum Rex ad Cæsarem de ea cæde queritur. quumque non ferret quale voluit responsum, satis præse tulit, bellum ex eo nasciturum esse. Fortè veniebat tum ex Hispaniis Georgius Austriacus, Maximiliani Cæsaris filius nothus, Archiepiscopus Valentinus, in Belgium rediturus. Is Lugduni comprehensus, in carcerem abducitur, vindicandi causa Fregosi & Rinconis. His ferè diebus Antonii Lotharingi Principis filius Franciscus, in matrimonium ducit Dania Regis Christierni filiam Christinam viduam. Tulit hoc moleste Gallia Rex, eoque magis, quòd anno superiori filia Lotharingi nupserrat Auraicæ Principi Renato, qui totus à Cæsare pendeat.

Quo

*Legati Gal
lici caesi.*

Quo tēpore Cæsar conuentus agebat Ratisbonæ, Ferdinandus Rex Budam obsidet & oppugnatur. *Buda oppugnatur.*
 pugnatur, in qua tum erat Vayuodæ Ioānis vxor vidua, cum filiolo Stephano. Tutores autem infantis & regni proceres Turcicum auxilium implorauerant. Legatum ergo Turca mittit cum copiis, quæ mense Iulio Budam venerunt. ipse deinde cum reliquo exercitu, non multo post eò venit. Itaque Ferdinandici reiecti, Germani, Bohemi, Morauī, relicta obfidiōne, & ingenti accepta clade, fuga salutem sibi quærunt. Turca sub exitum Augusti munera mittit infanti Stephano, vestes auro textas, & equos valde speciosos, ac matri nuntiat cupere se puerum videre, petit vt in castra sibi mittat. Mulier perterrefacta, quum aliud non posset, hortatu procerum mittit vnà cum nutrice, comitatum turba nobilium. Ille perhumaniter excipit, & Reginæ consiliariis ostendit velle sibi Budam tradi, neque prius ad matrem Reginam missus est filius, quàm re perfecta: & Transsylvaniam matri & filiolo concedit.

Peractis Ratisbonæ comitiis, Cæsar mox in Italiam contendit, & Lucæ cum Pontifice colloquitur, interea dum in naues imponitur exercitus, quem ex Germanis, Italis, Hispanis iam antè collegerat. Quia verò iam suberat hyēs, deterrebat eum Pontifex à nauigatione. sed ipselicet de clade Pannonica iā acceperat, *Expeditio Cæsaris in Afsicam.*

quo Turcas in diuersa parte destineret, omnino sibi proficiscendum esse duxit, & ad vigesimum tertium Octobris diem, Argieram appulit, urbem Africæ maritimam. Quo die classem Cæsar applicuit, cælum erat serenū & placidum mare: tertio verò die coorta vehementior tempestas, & imbres effusissimi quum nõ remitterent, administrationem belli totam impediuerunt: ita quidē, vt Cæsar amissis quàm plurimis nauibus & tormentis & reliquo omni apparatu, infecta re discedere cogeretur. Cladis huius nuntius in Galliam delatus, non obscuram lætitiā excitauit. fremebant enim plerique propter casum Fregosi & Rinconis: iamque tempus adesse dicebant illos vlciscendi. Rebus malè gestis & amissa Buda, Ferdinandus Rex, ordinum suorum agit conuentus Pragæ, Bohemorum vrbe præcipua. Ibi demū inter alia proceres Austriaci, supplicem libellum Regi tradunt, in quo infelicem reipublice statum, & suam propriè conditionem deplorant, qui tam vicinum habeant crudelissimum hostem Turcam, & eum quidem victorē. Itaque de remediis cogitādum esse: imprimis autem, vt ira Dei mitigetur: quod nulla meliori ratione fieri potest, quàm si Regis mādatu purè annuntietur verbum Dei, & eius doceatur Euangelium. Quare obtestantur, vt decreti nuper facti beneficium illis permittatur: nec illis, qui formam religionis Ratisbonæ in comitiis

nuper

Austriaci
petunt doct.
Euang.

nuper conciliatam sequetur, vlla fiat molestia. Qui ad hunc modum supplicarunt Austriacæ nobilitatis & ordinum nomine, fuerunt ad viginti quatuor proceres: ciuitates autem decē, & in his Vienna, deinde finitimi Stirii & Carni. Ferdinandus ad ea respondet, dolere sibi vehementer quas patiantur calamitates: nec se vnquam repugnasse, quò minus verbum Dei rectè doceretur, iuxta traditionem Apostolorum & interpretum, quos Ecclesia recepit & approbavit. Quamobrem ita sibi de ipsis inuicem polliceri, fore, vt conciliationem publicam, vel totius orbis, vel nationis Germaniæ Concilio obedienter expectent, nec aliquid mutent aut innouēt: sed in religione colenda, cæterisque præstandis officiis, patrum suorum sequantur vestigia: neque decretum Ratisbonense quicquam ad se pertinere putent. Illi rursum in eandem propè sententiam, paucis tamen, supplicant: & vt purus Dei cultus instituat, neque veris Ecclesiæ ministris periculum creetur, orāt. nam alioqui non esse, quòd vllam sibi de Turca victoriam polliceantur.

Paulò sub hoc tempore mortem obiit Episcopus Numburgicus, in cuiusque locum à collegio fuit adoptatus Iulius Pflugius, de quo diximus. Elector autè Saxonix Princeps, nò hoc licere collegio, nisi de suo consensu, contēdebat, & reiecto Pflugio, Nicolaū Amstorffium, ex nobilitate theologum Wittembergicū, insti-

M. D
XLII.

*Conuēsus
Spirensis.*

*Bucerus
Coloniā
accessit.
Anglic
Rex iterū
aliā vxore
capite ple-
dit.*

tuit, in inaugurante Luthero, mēse Ianuario: qui
pōst eius rei librū edit lingua populari: & Pflu-
gio, tanquam hosti purā doctriņæ, gregē Do-
mini minimē esse cōmittendū docet. Accep-
pta per Hungariam clade, conuentū Cæsar in-
dicit ordinum Spiræ, per Ferdinādum Regē,
& initium fieri mense Ianuario iubet. Vbi con-
uentum est, Ferdinandus Rex de more propo-
nit, ac de Turca bene lōgum sermonem facit,
qui per æstatē sit rediturus, vt non solūm quod
in Hungaria reliquum est capiat: verum etiam,
vt Germaniæ finitimas prouincias omnes in-
uadat. His ita commemoratis, quid Austriaci,
quid Hungari, quid Bohemi, & iis adiuncti po-
puli, quid etiam suæ ditionis Ecclesiastici col-
laturi sint in hoc bellum, cōmemorat. A con-
uentu Ratisbonensi, Ioannes Gropperus Ar-
chiepiscopi Coloniensis legatus, domū reuer-
sus, Bucerum mirificè commendabat: & inter
omnes idoneum esse dicebat, cui religionis e-
mendatio rectè cōmitti posset. nā esse cum pri-
mis doctum, & pacis amātem, & integrā vitæ.
Episcopus ergo, qui iā antè nouisset Bucerū,
& ipsius opera cogitaret vt, significat se cum
ipso cupere loqui. Profectus eō Bucerus, hu-
ius anni mense Febuario, perhumaniter fuit
exceptus, imprimis à Groppero. His etiam
diebus Angliæ Rex vxorem Catharinam Ha-
uardam capite plectit, quod cū eam pro vir-
gine duxisset, antea fuisse corruptam atque vi-
tiatā

tiatâ cōperisset. Qui vitiarat, in Hiberniâ con-
cesserat, vbi publici quid muneris habebat.
Reuocatus autē ab illa iam Regina, & in fami-
liâ adscriptus, capite multatus fuit post illâ,
vt & alii quidam, partim ob idem flagitiū, par-
tim ob reticentiâ. Ea sublata sextâ Rex ducit,
Catharinam Parrâ. Ad Spiræ conuētū, lega-
tionem Galliæ Rex misit, cuius erat princeps
Franciscus Oliuerius, Cancellarius Alenco-
mus, qui bene longa oratione Germanos à bel-
lo in Turcâ suscipiēdo, cū de eo deliberaretur,
dehortatus est. Pontifex eō legatum miserat
Ioannē Moronū, Episcopū Mutinensem.
is de sentētia Pontificis rogatus à Ferdinādo,
respōdet Pōtificē suppeditaturū esse in bellū
Turcicū millia quinque peditū, si Cæsar ipse
militiæ præsit. Sin autē, eius summæ dimidiū.
Quod spectat ad Concilium, magis ei probari
Mantuâ, aut Ferrariâ, aut Bononiâ, aut Placē-
tiâ. veruntamē si hęc minus placeāt, nō illū recu-
sare, quin Tridēti fiat, quōd sit ad Germaniæ
fines oppidū. Ferdinandus & cæteri Principes
pontificii & legati Cæsaris, gratias agūt: & pla-
cere sibi Tridentum affirmant. Protestantes
verō neque Concilium Pontificis, neque lo-
cum, neq; quod in decreto eius sit facta men-
tio, probāt, & contrā sentiūt. Galliæ Regis
legati quum nihil proficerent, & ordines in
bellum Turcicum inclinaret, suamq; præsen-

tiam & ingratham esse viderent, atque suspectam Cæsarianis, ante finem comitiorum a-
 beunt subirati. Vbi domum reuertissent, Rex
 ilico belli suscepit cōsiliū. Quoniam is erat
 Germaniæ status, auxilia decretā fuerunt, &
 exercitus comparari iussus, qui Ferdinandicis
 copiis adiutus & auctus, vim Turcicam susti-
 nere posset, & amissa recuperare. Summæ re-
 rum præficitur de communi consilio, deque
 Cæsaris etiam voluntate, Ioachimus Brande-
 burgicus etiā Elector, qui Spira statim profe-
 ctus ad viam sese parat. Ad idem ferè tempus,
 orta fuit magna per Saxoniam simultas, inter
 Electorē Principem, & Mauriciū, qui patri
 Hérico, nuper mortuo, successerat. Lis erat de
 finibus & oppido quodam: & Pflugii causam
 non obscure probabat Mauricius, cōmendan-
 tibus eum propinquis. Ad ciuile bellum res
 omnino spectabat, nam ad arma conuocabant
 vterque suos: verū Lantgrauii interuētū cō-
 posita, quieuit. Initium fuit hoc offensionis in-
 ter ipsos, quæ post aucta tempore, grauissimū
 Germaniæ vulnus infixit. Et Mauriciū qui-
 dem mirabantur multi eō vehementiæ pro-
 gressum, vt cui tum ipse, tum parens, omnem
 propè fortunam deberet, in eum tam acerba
 cogitaret. Huc autem non parum attulisse mo-
 menti putantur ex consiliariis nonnulli, qui
 cum Georgio Principi fuissent admodum fa-
 miliares, nec religionem amabant, nec Electro-
 rem

*Simultas
 inter Prin-
 Saxonie.*

rem etiam. Interea Pontifex Calendis Iu-
 nii Conciliū indicit Tridenti, ad Calēdas No-
 uembris: eoque venire iubet Patriarchas, Epi-
 scopos, Abbates, & id genus alios, quibus iure
 vel priuilegio Conciliis interesse licet, ac sen-
 tentiā dicere permissum est. Iulio mēse Gal-
 liae rex atrocissimis verbis bellū Cæsari denū-
 tiat, & edito libello suis liberū facit, vt quacū-
 que ratione possint, terra marique prouincias
 illius deuastēt. Paulò antè Longeuallus & Ros-
 femus in Brabantiam inuaserant, magnūmque
 terrorē inferebant imparatis: & proximum e-
 rat vt Antuerpiam caperēt atque Louanium:
 sed destituti rebus ad tormenta necessariis, &
 progressis, quacunque vaderent, omnia popu-
 lantur, & pecuniam extorquent, & vi patefa-
 cta via, filio Regis Aureliano principi Carolo,
 qui Lucemburgicæ regioni bellum tunc facie-
 bat, mense Augusto sese coniungunt. In his co-
 piis erant à Daniæ Rege missi equites ad qua-
 dringentos. Præter Danuillerum, Virtonum
 Iucēum, capta fuit etiam vrbs primaria Lucē-
 burgum. Rex ipse diuersa parte bellum mou-
 uet, & valido cum exercitu profectus Parpi-
 nianum, quod est ad Pyrenæos montes oppi-
 dum agri Ruscinonēsis, obsidet. Sed & per Pe-
 demontium arma iubet expediri, ductore Gui-
 lielmo Langæo, & in Atrebates atque Mori-
 nos impetum facit, Vendomio Principe rem
 administrante. Sic aded quinque diuersis locis

*Gallus Cæ-
 sari bellum
 indicit.*

hostem inuadit. Bellū Rex facturus, Polinum remisit ad Turcam, oratum vt in Prouinciam Galliam sibi classem mitteret. Quum autem aliquantō ferius Polinus aduenisset, Solymanus rem in annum sequentem reiiicit. Eo flagrante bello, Rex edita proponit in Lutheranos. Parisiensis etiam senatus, graui constituta pœna denuntiat librariis, ne quos libros damnatos atque suspectos excudāt, aut diuendant: & nominatim Ioannis Caluini librū, qui est de institutione religionis Christianæ. Dein de rogatu inquisitoris fidei, quem vocant, septimo Idus Iulii decernit, vt pro concione populus admoneatur, officiū suum ecclesiæ præstent, & si quem Lutheranum, aut de religione malè sentientē norint, deferant. hoc enim esse Deo gratissimum. Ecclesiæ verò ministris præscripta fuit formula, quam in explorando sequerentur. In hoc etiam tempore Meti docebant Euangeliū vnus & alter ordinis Dominicani. Quūque sacerdotū turba non obscurum odium præ se ferret, plarique ciues vehementer orabant Senatum, ne docētes impediret, omnē obsequētiā professi. Venit etiam eò Guilhelmus Farellus, qui primò quidem in vrbe priuatim, post in castello quodā foris docebat. Quum autē Cæsaris essent ad senatum allatæ literæ, quibus mandabat ne quid in religione mutarent, & vt in fontes vindicaret, interdictum ciuibus fuit, ne cuius interessent cō-

cioni

*Edicta in
Euangeli-
cos.*

*Meti doce-
tur Euan-
gelium.*

*G. Farell-
lus.*

cioni, qui non Episcopi & tredecim virorum
 mandatu doceret. Hac ætate locustarum in- *Locusta.*
 finita turba Germaniam & Italiam citeriorem
 volando peruasit. Erant autē inusitata magni-
 tudine, & vbiçūque sese demitterēt: agros de-
 pascebātur. De Henrico Brunswicensi, de gra-
 uissimis illius in Saxonem atque Lantgrauū
 inuectiuis, deque incendiis excitatis, non se-
 mel diximus. Quum autem Imperii ciuitates,
 Goslarium & Brunswicum Smalcaldici fœderis,
 perpetuis rapinis atque excursionibus ve-
 xaret, neque Cæsaris & Ferdinandi Regis pa-
 reret edictis, qui rogatu Protestantium, vt ab
 omni vi temperaret, mandauerant, bellum ei
 Saxo & Lantgrauius faciunt, communi socior-
 um nomine: & breui tempore suam in ditio-
 nem, ipsius agrum omnem perducūt, & arcem
 non procul ab vrbe Brunswico positam, Wolf-
 febutelum, in qua spem omnem collocauerat,
 deditione capiūt. Ipse non diu commoratus,
 aduentante iam hoste fuga sibi salutē petit. In
 ea arce cōplures repertæ sunt literæ, quibus li-
 quidò doceri potest quid ipse, quid Bauari,
 quid Moguntinus, quid Heldus, & alii nōnulli
 conati sint. Protestantes edito scripto, sui facti
 causas prolixè commemorant: & non intulisse,
 verū necessariò defendisse bellum sociis illa-
 tum, demonstrant. Ad Idus Iulias fuit alter *Conuen-*
 Imperii conuentus Noribergæ. sic enim decre- *tus Nori-*
 tum fuerat Spiræ, propter bellum Hungaricū. *bergæ.*
 Proponit Ferdinandus, ac petit ne tēpore tam

necessario Principes & ordines imperii reipublicæ desint. Exitus comitii fuit ad vigesimum sextum Augusti diem. Pœna decernitur in eos, qui decreto comitii Spirensis non obtemperant: simul alia quædam gerendo bello necessaria statuuntur. Principes nulli aderant, præterquam Prussiæ magister Waltherus, Bambergensis, Eistetensis, & Tridentinus, Episcopi, tum Cæsaris vicarii.

*Card. Cō
sacranus.*

Dictum est antea de Cardinali Contareno. Is legatione sua non bonam iniit gratiam apud Pontificem & collegiū: quasi nō satis acriter Lutheranis sese opposuisset, & quasi rēp. Romanā propè in discrimē adduxisset. Quum absentē plarique grauiter accusarent, ab vno Fregoso Cardinali fuit defensus. In Italiam reuertus, non multò pōst creatus est legatus Bononiæ: vbi demum hoc anno, sub exitum Augusti, mortuus est, non sine veneni suspicione, quum paulò antè Fregosus quoque mortem obiisset. Qui familiariter illum nouerunt, de iustificatione hominis rectè sensisse dicūt. fuit vir cum primis doctus: & extat eius de magistratibus atque republica Venetorū liber.

*Poietus
Cancellarius.*

Hoc ipso mense Galliarum Cancellarius Guilielmus Poietus, mandatu Regis, qui tum Parpinianum ibat, captus de nocte dū cubaret, in carcerem ducitur. Tertium hoc erat fortunæ ludibrium in Galliis, paucos intra menses exhibitum. Quum enim summum dignitatis gradum obtinerent, Amiralus, Connestablius

nestablius, Cancellarius, mutuis inuidiæ con-
 flagrarunt odiis. Siquidem Connestablius à re-
 stititione Amiralii aula excesserat, & domi in-
 glorius priuatam vitam actitabat. Ad hoc tem-
 pus Otto Henricus Palatinus Euāgelii doctri-
 nam amplectitur. Idem faciunt Hildeffemeses.
 De Concilio Pontifex literas atque diploma
 statim ad Cæsarē miserat in Hispaniam. Cæsar
 ad ea vigesima quinta die Augusti respondet.
 Initiò laudat eius conatum atque studium er-
 ga rempublicam: sed Gallia regem sibi confer-
 ri dolet. hunc enim esse prodigum filium. se ve-
 rò, qui nunquam ab officio deflexerit, multo
 arctius complectendum esse dicit. Si igitur af-
 flictam rempublicam iuuare velit, debere ip-
 sum ex officio se profiteri illius hostē, qui to-
 tius perturbationis & calamitatis est auctor,
 qui Turcam in rempublicam Christianam eli-
 cit & inuitat, qui nihil intentatum relinquit,
 ut ambitionem, & animum vindictę cupidissi-
 mū exatiare possit. Quū enim ad ipsum orbis
 Christiani præcipua cura pertineat, rē ipsam
 profectò postulare, ne diutius illum ita tumul-
 tuari permittat: sed inimicum ei sese declaret.

Otto Pa-
 latinus.

LIBER XV.

Quum iam vndique bellum ferueret, Pon-
 tifex Augusti die vigesimosexto lega-
 tos mittit, Cardinales pacificatores,
 Michalem Visensem Lusitanum ad Cæsa-
 P.